

Informacja Prezydenta Miasta Katowice dotycząca profilaktyki prozdrowotnej w katowickich szkołach

W Katowicach realizowany jest zatwierdzony uchwałą nr XLIII/1015/13 Rady Miasta Katowice z dnia 18 grudnia 2013 r. „Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Miasta Katowice na lata 2014-2020”. W ramach tego Programu corocznie prowadzi się szereg działań ukierunkowanych na profilaktykę i promocję zdrowia wśród mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży - uczniów katowickich szkół podstawowych i gimnazjalnych. Są one, zgodnie z założeniami autorów programów, skierowane do uczniów klas II, III, IV i V szkół podstawowych oraz klas I i III szkół gimnazjalnych. W 2016 roku realizowane są następujące zadania w katowickich szkołach:

1) Program profilaktyki próchnicy dla dzieci miasta Katowice

Autorem programu jest dr hab. n. med. Lidia Postek-Stefańska - konsultant wojewódzki w dziedzinie stomatologii dziecięcej. Celem tego zadania, prowadzonego już od 2007 roku, jest obniżenie zachorowalności na próchnicę zębów wśród dzieci szkolnych oraz poprawa stanu zdrowia jamy ustnej. Warunkiem udziału dziecka w programie jest pisemna zgoda rodziców. Uczniowie objęci programem to:

- dzieci 8-letnie - uczniowie klas II katowickich szkół podstawowych w roku szkolnym 2015/2016 (klasy III w r. szk. 2016/2017),
- dzieci 11-letnie - uczniowie klas V katowickich szkół podstawowych w roku szkolnym 2015/2016 (klasy VI w r. szk. 2016/2017).

Program składa się z następujących elementów:

a) I Etap - zorganizowanie zajęć edukacyjnych skierowanych do dzieci 8-letnich (uczniowie II klas szkół podstawowych) oraz dzieci 11-letnich (uczniowie klas V szkół podstawowych) m.in. na temat choroby próchnicowej, jej powikłań i wpływu na stan zdrowia ogólnego, propagowanie prawidłowych nawyków żywieniowych oraz nauka zasad utrzymania prawidłowej higieny jamy ustnej oraz stosowania profilaktyki fluorkowej – w wymiarze 1 godziny lekcyjnej w każdej klasie,

b) II Etap - stomatologiczne badania profilaktyczne połączone z zabiegiem lakowania pierwszych zębów trzonowych stałych (szóstek) u dzieci 8-letnich oraz drugich zębów trzonowych (siódemek) u dzieci 11-letnich, obejmujące w szczególności:

1) u dzieci 8-letnich (uczniów klas II w roku szkolnym 2015/2016):

- badanie przeglądowe jamy ustnej - oznaczenie wskaźnika intensywności próchnicy PUW (Z) i PUW (P), ocena poziomu higieny jamy ustnej, ocena stanu przyzębia, ocena zgryzu – zgodnie z Kartą Badania Stomatologicznego,
- przekazanie na piśmie informacji dla rodziców o stanie uzębienia;
- lakowanie bruzd powierzchni żujących pierwszych zębów trzonowych stałych (szóstych) u dzieci, u których zabieg ten nie został wykonany w ramach refundacji NFZ przed ukończeniem 7-go roku życia oraz w przypadkach utraty częściowej lub całkowitej laku szczelinowego,

2) u dzieci 11-letnich (uczniów klas V w roku szkolnym 2015/2016):

- badanie przeglądowe jamy ustnej - oznaczenie wskaźnika intensywności próchnicy PUW (Z) i PUW (P), ocena poziomu higieny jamy ustnej, ocena stanu przyzębia, ocena zgryzu – zgodnie z Kartą Badania Stomatologicznego,
- przekazanie na piśmie informacji dla rodziców o stanie uzębienia;
- lakowanie bruzd powierzchni żujących zębów drugich trzonowych (siódmych).

Realizatorami programu wybranymi w drodze otwartego konkursu ofert w 2016 roku są następujące podmioty:

- Samodzielny Publiczny Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego „Moja Przychodnia” w Katowicach z siedzibą przy ul. PCK 1 – umowa na kwotę **10 400,00 zł**,

- Ośrodek Diagnostyki i Leczenia Chorób Kobięcych oraz Schorzeń Sutka „TOMMED”, z siedzibą przy ul. Żelaznej 1 – umowa na kwotę **57 000,00 zł**,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „POLIDENS” w Katowicach z siedzibą przy ul. Teatralnej 10 – umowa na kwotę **37 000,00 zł**.
- Centrum Stomatologii „Neomed” w Katowicach z siedzibą przy ul. Morcinka 9-11 – umowa na kwotę **87 150,00 zł**,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Vita Longa” Sp. z o. o. w Katowicach z siedzibą przy ul. Uniczowskiej 6 – umowa na kwotę **18 946,00 zł**.

Łącznie w 2016 roku na realizację „Programu profilaktyki próchnicy dla dzieci miasta Katowice” przeznaczono środki finansowe w wysokości **210 946,00 zł**.

W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2016 roku stan realizacji programu profilaktyki próchnicy przedstawia się następująco:

Program profilaktyki próchnicy dla dzieci 8-letnich

Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach edukacyjnych (I etap programu)	Liczba dzieci, u których przeprowadzono profilaktyczne badanie stomatologiczne	Liczba dzieci objętych lakowaniem zębów „6”	Liczba zalakowanych zębów „6”
2197	1660	1455	5085

Program profilaktyki próchnicy dla dzieci 11-letnich

Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach edukacyjnych (I etap programu)	Liczba dzieci, u których przeprowadzono profilaktyczne badanie stomatologiczne	Liczba dzieci objętych lakowaniem zębów „7”	Liczba zalakowanych zębów „7”
942	506	317	890

W 2015 roku na realizację tego zadania przeznaczono kwotę **212 082,60 zł**. Pozwoliło to na objęcie programem 1643 dzieci z klas II oraz 1557 dzieci z klas V katowickich szkół podstawowych. Poniżej zamieszczono tabelę prezentującą stan realizacji programu w 2015 roku.

Program profilaktyki próchnicy dla dzieci 8-letnich

Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach edukacyjnych (I etap programu)	Liczba dzieci, u których przeprowadzono profilaktyczne badanie stomatologiczne	Liczba dzieci objętych lakowaniem zębów „6”	Liczba zalakowanych zębów „6”
1643	1525	1456	5147

Program profilaktyki próchnicy dla dzieci 11-letnich

Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach edukacyjnych (I etap programu)	Liczba dzieci, u których przeprowadzono profilaktyczne badanie stomatologiczne	Liczba dzieci objętych lakowaniem zębów „7”	Liczba zalakowanych zębów „7”
1557	1394	1109	3377

2) Profilaktyczna opieka nad uczniami

Jest to program badań przesiewowych, którego autorami są prof. dr hab. n. med. Janusz Bohosiewicz oraz prof. dr hab. med. Halina Woś. Badania są realizowane już od 2007 roku. W 2016

roku obejmuje on populację uczniów klas III szkół podstawowych w roku szkolnym 2015/2016 (od września 2016 r. - klas IV). Jego celem jest wczesne wykrywanie i zapobieganie chorobom wieku rozwojowego, w tym schorzeń ortopedycznych i chirurgicznych oraz ogólna ocena stanu zdrowia dzieci. Warunkiem uczestnictwa dziecka w programie jest pisemna zgoda rodziców. Każde dziecko jest badane przez trzech specjalistów: pediatrę, chirurga dziecięcego oraz ortopedę.

W skład Programu wchodzi:

- I Etap: zorganizowanie wykładów edukacyjnych dla rodziców uczniów objętych programem oraz uzyskanie pisemnej zgody rodziców na przeprowadzenie badań dziecka,
- II Etap: przeprowadzenie kompleksowych badań przesiewowych pediatryczno-chirurgiczno-ortopedycznych w szkolnych gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej pojedynczo dla każdego dziecka, zgodnie z procedurami postępowania dla pielęgniarki, pediatry, chirurga dziecięcego oraz lekarza ortopedy.

Realizatorami programu w 2016 roku są podmioty wykonujące działalność leczniczą wybrane w drodze otwartego konkursu ofert:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Fizjo-Med II” Sp. z o. o. z siedzibą w Katowicach przy ul. Żelaznej 1 – umowa na kwotę **65 550,00 zł**,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne „Graniczna” Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach przy ul. Granicznej 45 – umowa na kwotę **37 520,00 zł**,
- Medyczne Centrum Specjalistyczne „POLIMED” Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach przy ul. Sandomierskiej 4/3 – umowa na kwotę **44 000,00 zł**.

Łącznie na realizację programu pn.: „Profilaktyczna opieka nad uczniami” w 2016 roku w Katowicach przeznaczono kwotę **147 070,00 zł**. W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca br. przeprowadzono badania 1392 uczniów. W grupie przebadanych dzieci wykryto następujące nieprawidłowości:

Oceniana sytuacja zdrowotna	Liczba uczniów	Wartość (%)
Nadwaga	154	11,06
Otyłość	46	3,3
Zagrożenie bezruchem	0	0
Choroby skóry	88	6,32
Nieprawidłowy wynik ciśnienia tętniczego	91	6,54
Stwierdzone wady układu moczowo-płciowego	86	6,18
Stwierdzone wady układu kostno-stawowego	555	39,87
Stwierdzone wady układu nerwowego	0	0
Stwierdzone wady układu sercowo-naczyniowego	6	0,43
Nieprawidłowości w badaniu brzucha	12	0,86
Skierowano do specjalisty	397	28,52
Skierowano do szpitala	0	0
Inne nieprawidłowości	41	2,95

Tabela: najczęstsze problemy zdrowotne wśród uczniów klas III/IV katowickich szkół podstawowych wykazane na podstawie programu profilaktycznej opieki nad uczniami w I półroczu 2016 roku.

Największy odsetek wśród badanych stanowiły wady układu kostno-stawowego stwierdzone u 555 uczniów, tj. 39,87% badanych. Uczniowie, u których stwierdzono wady postawy, otrzymali skierowania na konsultację specjalistyczną w poradni wad postawy i zalecenia pływania oraz

ćwiczeń korekcyjnych pod kontrolą poradni. Każdy rodzic otrzymał ankietę swojego dziecka z pełną informacją o przeprowadzonym badaniu, a w razie stwierdzenia nieprawidłowości – skierowanie do właściwego specjalisty. Łącznie 397 spośród przebadanych uczniów (28,52%) otrzymało skierowania do specjalistów. Wyniki badań przeprowadzonych w 2016 r. i wykazanych problemów zdrowotnych utrzymują się na podobnym poziomie w stosunku do poprzednich lat.

W 2015 roku na realizację programu przeznaczono środki finansowe w wysokości **134 005,00 zł**, a badaniami objęto 1514 uczniów klas III katowickich szkół podstawowych (w roku szkolnym 2015/2016 klas IV).

Poniżej przedstawiono wyniki przeprowadzonych badań w 2015 roku:

Oceniana sytuacja zdrowotna	Liczba uczniów	Wartość (%)
Nadwaga	162	10,7
Otyłość	57	3,76
Zagrożenie bezruchem	0	0
Choroby skóry	101	6,67
Nieprawidłowy wynik ciśnienia tętniczego	204	13,47
Stwierdzone wady układu moczowo-płciowego	139	9,18
Stwierdzone wady układu kostno-s-tawowego	634	41,88
Stwierdzone wady układu nerwowego	0	0
Stwierdzone wady układu sercowo-naczyniowego	15	0,99
Nieprawidłowości w badaniu brzucha	21	1,39
Skierowano do specjalisty	730	48,22
Skierowano do szpitala	0	0
Inne nieprawidłowości	69	4,56

Tabela: najczęstsze problemy zdrowotne wśród uczniów klas III/IV katowickich szkół podstawowych wykazane na podstawie programu profilaktycznej opieki nad uczniami w 2015 roku.

3) Program edukacyjny z zakresu pierwszej pomocy dla uczniów czwartych klas szkół podstawowych.

Autorami programu są dr hab. n. med. Bogdan Michalski, dr n. med. Jarosław Derejczyk, mgr Jolanta Kolanko oraz prof. dr hab. n. med. Krystyn Sosada. Zadanie jest realizowane od 2014 roku. W skład zajęć edukacyjnych wchodzi następujące zagadnienia:

- Rozpoznanie zagrożenia.
- Wstępne zabezpieczenie poszkodowanego i miejsca zdarzenia.
- Nadanie sygnału „Na Ratunek”.
- Podstawowe czynności resuscytacyjne dorosłych i dzieci.
- Ułożenie poszkodowanego w pozycji bezpiecznej.
- Inne podstawowe czynności ratunkowe zależne od rodzaju zagrożenia.

Ww. Program składa się z dwóch etapów:

a) I Etap: zorganizowanie I cyklu szkoleń w wymiarze 8 godzin lekcyjnych obejmującego:

- 3 godziny wykładu z użyciem sprzętu multimedialnego: omówienie stanów zagrożenia życia pochodzenia wewnętrznego (choroby) u dorosłych i dzieci;
- 5 godzin ćwiczeń na fantomach do nauki resuscytacji dorosłych i dzieci z wykorzystaniem

podstawowego sprzętu ratunkowego w omawianych stanach klinicznych;

b) II Etap: zorganizowanie II cyklu szkoleń w wymiarze 8 godzin lekcyjnych obejmującego:

- 3 godziny wykładu z użyciem sprzętu multimedialnego: omówienie stanów zagrożenia życia pochodzenia zewnętrznego (urazy i zatrucia);

- 5 godzin ćwiczeń na fantomach z wykorzystaniem podstawowego sprzętu ratunkowego w omawianych stanach klinicznych (pacjenci urazowi).

Wykonawcą odpowiedzialnym za realizację w/w programu w 2016 roku w Katowicach, wybranym w drodze otwartego konkursu ofert, było Falck Medycyna Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie przy ul. Olbrachta 94. Całkowita wartość umowy wynosi **12 600,00 zł**, przy czym koszt w odniesieniu do jednego ucznia wynosił 21 zł/osobę.

W I półroczu 2016 roku I cyklem szkoleń objęto grupę 752 uczniów. Obecnie trwa II cykl zajęć.

W 2015 roku na realizację programu przeznaczono środki finansowe w wysokości **12 458,70 zł**, a w zajęciach udział wzięło 277 uczniów klas IV katowickich szkół podstawowych.

4) Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) w mieście Katowice.

W 2016 roku w Katowicach po raz trzeci przystąpiono do realizacji programu bezpłatnych szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV), którego autorem jest dr hab. n. med. Bogdan Michalski. Program jest skierowany do dziewcząt w wieku 14 lat (w 2016 roku dotyczy dziewcząt urodzonych w 2002 r. - uczennic klas I szkół gimnazjalnych w r. szk. 2015/2016 oraz dziewcząt, które w 2015 r. rozpoczęły cykl szczepienia finansowany ze środków budżetu miasta Katowice, ale ze względu na przeciwwskazania zdrowotne lub uzasadnioną nieobecność w dniu szczepienia, nie zostały objęte wszystkimi trzema dawkami szczepionki). Program ten obejmuje wiele etapów, w tym:

a) przeprowadzenie spotkań informacyjno – edukacyjnych dotyczących problematyki HPV wśród rodziców/opiekunów prawnych i nauczycieli dziewcząt objętych programem na terenie katowickich szkół gimnazjalnych (w osobnych grupach obejmujących rodziców dzieci z poszczególnych klas I; czas trwania spotkania – 45 minut);

b) uzyskanie pisemnych, imiennych oświadczeń rodziców/opiekunów prawnych o wyrażeniu zgody na objęcie dziewcząt Programem;

c) przeprowadzenie zajęć z zakresu edukacji zdrowotnej skierowanej na zapobieganie rakowi szyjki macicy wśród dziewcząt w wieku 14 lat objętych programem (w grupach liczących do 25 osób; czas trwania 45 minut);

d) przeprowadzenie zajęć z zakresu edukacji zdrowotnej dla chłopców w grupie wiekowej odpowiadającej dziewczętom (w grupach do 25 osób; czas trwania 45 minut);

f) organizacja i przeprowadzenie cyklu szczepień ochronnych przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV), obejmującego podanie 3 dawek szczepionki w odstępach zgodnych z zaleceniami producenta szczepionki wśród dziewcząt w wieku 14 lat; poprzedzonego badaniem lekarskim kwalifikującym do szczepienia.

Miasto Katowice finansowało szczepienia szczepionką czterowalentną SILGARD, która działa przeciwko czterem typom wirusa – HPV16, HPV18, HPV6 i HPV11. Chroni ona przed typami wirusa HPV odpowiedzialnymi za 7 spośród 10 przypadków raka szyjki macicy, a także przed brodawkami płciowymi. W 95% zapobiega rozwojowi zmian przednowotworowych na szyjce macicy.

Realizatorem akcji szczepień jest Ośrodek Diagnostyki i Leczenia Chorób Kobięcych oraz Schorzeń Sutka „Tommed” z siedzibą przy ul. Żelaznej 1 w Katowicach, z którym zawarto umowę na

kwotę **270 620,00 zł**. Jednostkowy koszt objęcia Programem jednej dziewczyny w wieku 14 lat wynosi 140 zł za jedną dawkę szczepionki p/HPV wraz z badaniem lekarskim.

W 2016 roku w zorganizowanych spotkaniach informacyjno-edukacyjnych uczestniczyło: 503 rodziców/opiekunów prawnych/nauczycieli, 803 chłopców w wieku 14 lat (uczniów I klas szkół gimnazjalnych) oraz 859 dziewcząt w wieku 14 lat (uczennic I klas szkół gimnazjalnych).

Do 31 sierpnia br. z programu szczepień skorzystało w 2016 roku 646 dziewcząt z katowickich szkół gimnazjalnych. Łącznie podano 1270 dawek szczepionki.

W 2015 roku z programu skorzystało ok. 700 dziewcząt (tj. ok. 70% populacji) - uczennic klas I katowickich szkół gimnazjalnych, którym łącznie podano 1977 dawek szczepionki. Na realizację zadania przeznaczono środki finansowe w wysokości **276 780,00 zł**.

5) Program zajęć warsztatowych pn. „Zdrowie psychiczne w pigułce”

Zajęcia pn. „Zdrowie psychiczne w pigułce” są przeprowadzane w klasach III katowickich szkół gimnazjalnych. W 2016 roku zaplanowano przeprowadzenie zajęć dla 45 klas. Program zajęć jest opracowany i prowadzony przez Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny „Metis” z siedzibą w Katowicach. Dzięki niemu młodzież przyswaja wiedzę na temat czynników sprzyjających zdrowiu psychicznemu oraz konstruktywnych sposobów radzenia sobie z trudnymi emocjami.

Z realizatorem została zawarta umowa na kwotę **13 500,00 zł**.

W 2015 roku na realizację programów zajęć warsztatowych pn. "Zdrowie psychiczne w pigułce" oraz "Profilaktyka zaburzeń depresyjnych" przeznaczono środki finansowe w wysokości **13 500,00 zł**, co pozwoliło na objęcie nimi 367 uczniów klas III oraz 732 uczniów klas I katowickich szkół gimnazjalnych.

Podsumowując, w 2016 roku na programy z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia skierowane do uczniów katowickich szkół podstawowych i gimnazjalnych przekazano w ramach środków zabezpieczonych na realizację "Programu Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice" przeznaczono (stan na dzień 21 września br.) **654 736,00 zł**.

W 2015 roku na ww. zadania przeznaczono środki w wysokości **648 826,30 zł**.